

Vaste planten in het openbaar groen

Lage beheerskosten en exclusiviteit zijn kernwoorden voor succes

Op veel plekken in den lande wordt het openbaar groen beheerst door gras, struikrozen en heesters. Vaste planten doen het bij de gemeentes nog steeds moeilijk. Vakblad Boom in Business vroeg twee vasteplantenkwekers, Bert Griffioen en Gerard Heemskerk, naar hun bevindingen.

Auteur: Ruud Jacobs

Gerard Heemskerk, directeur/eigenaar van Heemskerk vaste planten in Noordwijk:

Gerard Heemskerk: "In 1977 ben ik begonnen met het kweken van Hosta. Nu kweken wij vier groepen vaste planten: Hosta, Iris, Pioen en Hemerocallis. Deze exporteren we over de hele wereld. Grootste afnemers zijn de VS en Oost-Europa. Zo'n 98 procent gaat weg via export. Hiervan is 5 procent bestemd voor openbaar groen. Veel van onze planten worden verkocht via bouwmarkten, tuincentra en postorders. We doen veel aan innovatie en plantverbetering. Van Hemerocallis bijvoorbeeld hebben we veel nieuwe soorten die veel meer en langer bloeien. Vroeger bloeiden die slechts twee weken, dat is voor veel soorten nu al vier maanden. Dat is bij lang nog niet iedereen bekend. Wij gaan daar nu de markt mee op en ik verwacht dat het nog zo'n tien jaar duurt voordat we met deze planten aan de top zitten."

Bij menig groenbeheerder/gemeente leeft de gedachte dat vaste planten in het openbaar groen bewerkelijker zijn en daarmee duurder dan gazon/heesters etc. Is dat terecht?

"Ik denk dat het enorm meevalt. Het maken van een goed gevarieerde border zal het eerste jaar weliswaar iets meer werk zijn, maar daarna niet meer. Mensen denken dat vaste planten te bewerkelijk zijn. De investering en arbeid zijn vaak een struikelblok voor vaste planten. Bovendien is het zo dat mensen in het groenonderhoud liever op een grasmaaier zitten dan dat ze met een schop in de weer zijn. Maar met vaste planten is het openbaar groen wel een stuk mooier. We moeten de politici overtuigen, dan wordt het budgettair anders ingedeeld en gelden andere prioriteiten. Gemeentes moeten borders maken die gebruiksvriendelijk zijn. Een goede border met vaste planten kost echt niet meer onderhoud. In deze ligt er een belangrijke taak

Gerard Heemskerk.

voor PPH om mensen enthousiast te maken. De meeste tuinarchitecten hebben geen kennis van vernieuwingen op het gebied van planten voor openbaar groen.”

Wat zijn de gemiddelde kosten van een m2 vaste planten in het openbaar groen, dit in vergelijking met bijv. gazon/heesters?

“Ik denk niet dat het meer kost; een goede geranium bijvoorbeeld bedekt 1 m2, dus dan vallen de kosten zeker mee. Gemeentes moeten borders maken die gebruiksvriendelijk zijn. Een goede border met vaste planten kost echt niet meer onderhoud.”

Wat zijn succesvoorwaarden om te komen tot mooi openbaar groen met vaste planten?

“Een gevarieerd uitgekiend assortiment vaste planten, samengesteld door een vakman/vrouw is de belangrijkste succesvoorwaarde.”

Raken de bezuinigingen het openbaar groen en daarmee dus ook uw afzetmarkt? Waar liggen nieuwe kansen en afzetmogelijkheden, bijv. meer inspraak voor burgers bij ontwerp openbaar groen?

“Overheidsbezuinigingen zullen zeker de afzetmarkt aan de overheid beperken, want zij zullen nieuwe afwegingen maken. Binnen de democratische besluitvormingsorganen zoals gemeenteraden is het nu eenmaal makkelijker om geen planten aan te kopen dan in eigen vlees te snijden. Ze slaan daarbij de plank wel enorm mis, want van mooi groen en bloei worden mensen blij.”

Zijn er innovaties op het gebied van vaste planten?

“Absoluut; jaarlijks worden er mooie nieuwe innovaties gepresenteerd. Een mooi voorbeeld is de inplant van de trial-garden dit jaar in Appeltern, met 200 verzamelde innovaties die volgend jaar tijdens het ISU-congres in Nederland aan de markt zullen worden getoond.”

Afzet van Heemskerk vaste planten: verhouding particulier/overheid en binnenland/export?

“Van onze planten blijven slechts enkele procenten in Nederland; verder gaan zij een groot deel van de wereld over. Ik denk dat 10% naar de overheid en de rest naar particulieren gaat. Wij verhandelen nu veelal alles zelf. Een exporteur heeft vandaag de dag geen enkele toegevoegde waarde meer. Alles is vanachter het bureau zelf te organiseren. Een goeie exporteur heeft de abso-

lute prioriteit, maar zonder toegevoegde waarde neemt het belang af. Je moet wel extra kennis hebben, want kennis is macht. Je moet je actief opstellen op tentoonstellingen en internet en sterk zijn in een bepaald aantal producten. In het begin hadden wij een breed assortiment, met later steeds meer specialisatie. Een brede kwekerij is moeilijk aan te sturen.”

“Overheidsbezuinigingen zullen zeker de afzetmarkt aan de overheid beperken, want zij zullen nieuwe afwegingen maken”

Een persoonlijke vasteplanten-toptien voor openbaar groen.

“In willekeurige volgorde: Geranium (heel veel bloei en bodembedekker), Echinacea, Hosta, Hemerocallis (vernieuwde soorten met lange bloei), Pioen, Astilbe, Persicaria (blijft lang mooi en er staat altijd wat), siergrassen (basisplant in de tuinen van Piet Odolf), Leukanthemum en Tradescantia.”

Duurzaamheid/Milieukeur: ramp of zegen voor vaste planten in openbaar groen?

“Zegen, het biedt onherroepelijk nieuwe kansen.”

Uw persoonlijke toekomstvisie m.b.t. vaste planten in relatie tot openbaar groen.

“Het zal je niet verwonderen, maar ik zei al: mensen worden blij van fleur, geur en kleur. Dus met een goed verhaal richting openbaar bestuur zal er voortgang blijven en met een vakkundig advies zal het product zichzelf opwaarderen.”

Hosta's in de kas van Gerard Heemskerk.

Bert Griffioen, directeur/eigenaar van Griffioen Wassenaar BV:

Bij menig groenbeheerder/gemeente leeft de gedachte dat vaste planten in het openbaar groen bewerkelijker zijn en daarmee duurder dan gazon/heesters etc. Is dat terecht?

“Daar kun je geen eenduidig antwoord op geven, omdat dit afhangt van met name de stand van het gewas. Je moet, naar mijn overtuiging, in de openbare ruimte vaste planten niet ‘aanbrengen en onderhouden’, maar ‘aanbrengen en dicht laten groeien’.

Dat betekent dat je omgekeerd moet denken, vanuit het beheer en wat minder vanuit het ontwerp. Bij onze eigen plannen maken wij per gewenst effect gebruik van de best groeiende soort op de bepaalde groeiplaats. Wie met de auto of op de fiets langs een strook met vaste planten rijdt, neemt alleen het effect waar en niet de individuele soort. Wij werken, net als een goede collega in het oosten van het land, aan de terugkeer van vaste planten met de lage beheerskosten als argument. Wij hebben opdrachtgevers

die zeggen dat vaste planten volgens ‘systeem Griffioen’ goedkoper te beheren zijn dan hun gemiddelde pakket heesters. Dat zegt mij genoeg.”

Wat zijn de gemiddelde kosten van een m2 vaste planten in het openbaar groen - dit in vergelijking met bijv. gazon/heesters?

“Ook hier een nuance: ga je uit van de investering plus onderhoud over een periode van bijvoorbeeld tien jaar, of kies je de situatie na het jaar van aanplant? Er zijn publicaties die aangeven dat extensief beheerde vaste planten na zeven jaar goedkoper zijn dan gazon, maar dat zou ik niet voor mijn rekening willen nemen. Onze berekeningen geven aan dat vaste planten over een periode van tien jaar, inclusief aanleg, onderhoud en afschrijving over die periode, enkele euro's per vierkante meter per jaar goedkoper zijn. Dat is een interessante gedachte voor de beheerder. Ik teken daar wel bij aan dat dit alleen geldt als consequent ontworpen en geplant is met het oogmerk het onderhoud te beperken.”

Wat zijn succesvoorwaarden om te komen tot mooi openbaar groen met vaste planten?

“De allereerste voorwaarde is de bodem. Voor het goede begrip zeg ik altijd dat 70% van het succes in de voorbereiding van de grond zit. Omgekeerd: waar de grond niet op orde is gemaakt, werkt een concept als het onze ook niet. Veel mensen willen uitgaan van schone grond, maar die is er vrijwel niet. Zaadonkruid is niet zo'n probleem, het gaat om het uitsluiten van wortelonkruiden. Voor de meeste daarvan hebben we, uit ervaring, een passende oplossing bedacht. Verder is een voorwaarde dat het assortiment moet passen bij de groeiplaats.”

Raken de bezuinigingen het openbaar groen en daarmee dus ook uw afzetmarkt?

Waar liggen nieuwe kansen en afzetmogelijkheden, bijv. meer inspraak voor burgers bij ontwerp openbaar groen?

“Als er bezuinigd moet worden, en dat is duidelijk, is het plezierig een concept te hebben dat kosten bespaart. Zaken als duurzaamheid, biodi-

versiteit en een plezierige woonomgeving blijven de burger boeien, dus opgeteld geeft dat prima kansen."

"Er zijn legio plaatsen waar vaste planten een enorme kwaliteitsimpuls kunnen geven"

Zijn er innovaties op het gebied van vaste planten?

"Je kunt ervan uitgaan dat er voor vaste planten voor het gebruik in openbaar groen niet veredeld wordt. Vrijwel alle nieuwe soorten vaste planten worden aangeprezen richting de consumentenmarkt. De visuele staat waarin geleverd wordt aan een tuincentrum is dan een belangrijk criterium. Voor soorten in openbaar groen gelden heel andere normen: strooizout, honden, betreding, duurzaamheid. Ik zie vaak beplantingslijsten met soorten waarvan wij weten dat ze na een of twee jaar al grotendeels het loodje zullen leggen. Als die soorten worden toegepast, is mijn grote

angst de bevestiging die de beheerder krijgt: zie je wel dat vaste planten niets is. Daarom liever een eenvoudig, solide sortiment dat heel veel jaren kwaliteit biedt. De innovaties zijn dus beperkt, maar altijd welkom."

Afzet van Griffioen: verhouding particulier/overheid en binnenland/export?

"Wij leveren niet aan particulieren. Openbaar groen maakt ruim een kwart van onze omzet uit, maar groeit procentueel snel. Een heel groot deel van de omzet wordt gemaakt met leveringen aan tuincentra, ook conceptmatig, in twaalf landen. Hiervan is weer de helft Nederland/België en een flinke hoeveelheid naar Scandinavië. De afzet aan tuincentra is typisch werk van half februari tot aan de zomervakantie; de combinatie van de twee markten bevalt ons erg goed."

Een persoonlijke vasteplanten-toptien voor openbaar groen.

"Een gedetailleerd lijstje geven wij nooit. Niet uit geheimzinnigheid, zo moeilijk is het niet, maar omdat het succesvol toepassen niet alleen afhangt van de soort, maar van het totaal aan omstandigheden. Goede bodem, de juiste soort

en een slechte kwaliteit levert geen goed resultaat op. Qua sterkte ga ik voor Rudbeckia sul. Goldsturm, een aantal Geraniums, waaronder de cantabrigiense typen, Phlomis russelliana en Hemerocallis."

Duurzaamheid/Milieukeur: ramp of zegen voor vaste planten in openbaar groen?

"De opdrachtgever, uiteindelijk de burger, is de baas. Als die vraagt om dit soort keurmerken, moet je er simpelweg aan voldoen. Wij proberen al verder te gaan door de afvalstroom van potten op ons bedrijf te houden en te werken aan veenarme grondmengsels. Geen zegen of ramp dus, maar simpelweg een gegeven."

Uw persoonlijke toekomstvisie m.b.t. vaste planten in relatie tot openbaar groen.

"Ik ben er vol van, dus ik zie die toekomst met vertrouwen tegemoet. Er zijn legio plaatsen waar vaste planten een enorme kwaliteitsimpuls kunnen geven. Aan de andere kant: we moeten er nooit op uit zijn een gemeente helemaal vol te zetten met vaste planten, want dan is het effect weg. Laat het maar een klein beetje exclusief blijven."

Bert Griffioen.